

تاریخ وصول: ۱۳۸۵/۵/۱۹

تاریخ تأیید: ۱۳۸۵/۱۱/۱

نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور منطقه ۵ و نقش کتابخانه‌ها در تأمین این نیازها

علی اکبر ایلانی*

جستجوی اطلاعات، ترکیبی از افزایش معلومات عمومی، انجام پروژه درسی و روزآمدسازی اطلاعات تخصصی است. منبع تهیه اطلاعات بیشتر دانشجویان کتابخانه دانشگاه بود. درحالی که ۶۰٪ از آنها تنها در هفته یک تا دو بار به کتابخانه مراجعه می‌کنند. یافته‌های تحقیق همچنین نشان داد که ۷۰٪ از دانشجویان کتاب را منبع رسمی تهیه اطلاعات می‌دانند و ۵۴٪ از آنها جهت کسب اطلاعات از انواع منابع چاپی استفاده می‌کنند. از میان منابع الکترونیک، اینترنت بیشترین طرفدار را داشت. علاوه بر اهداف فوق، در تحقیق حاضر، تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی چندی نیز بر یافته‌های تحقیق، مورد بررسی قرار گرفت.

کلیدواژه: نیازهای اطلاعاتی دانشجویان، کتابخانه دانشگاهی، دانشگاه پیام نور منطقه پنج، منابع اطلاعاتی.

چکیده: هدف از تحقیق حاضر، بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور منطقه ۵ و نقش کتابخانه دانشگاهی در رفع این نیازهاست. این تحقیق برآن است تا به طرح سؤالاتی در مورد منابع کسب اطلاعات، رفتار اطلاع‌یابی، نحوه دستیابی به اطلاعات، میزان استفاده آنها از کتابخانه و غیره بپردازد. نوع این تحقیق پیمایشی است و جامعه آماری را کلیه ۲۶ هزار دانشجوی مقاطع و رشته‌های مختلف دانشگاه پیام نور منطقه ۵ تشکیل می‌دهد. ده درصد از کل افراد جامعه، یعنی حدود ۲۶۰۰ نفر، به‌عنوان نمونه آماری به روش تصادفی برگزیده شدند و ابزار تحقیق به آنها ارائه شد. از این تعداد، حدود ۱۴۰۰ نفر با تحقیق همکاری نمودند. ابزار تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که پایایی و روایی آن به روش‌های مقتضی تأیید شد. یافته‌ها روشن ساخت که هدف بیش از ۴۰٪ از دانشجویان از

* کارشناس ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، مرکز آباء.

مقدمه

عصر حاضر، به عصر اطلاعات و ارتباطات معروف شده است. شاید به این خاطر که افراد با حجم عظیمی از اطلاعات منتشر شده روبه‌رو هستند که به اشکال متنوع و مختلف از قبیل کتاب، مجله، گزارش، مواد دیداری شنیداری و منابع الکترونیک منتشر می‌شوند و همگی در اشاعه اطلاعات، آموزش و پژوهش نقش مؤثری ایفا می‌کنند. اینها همه مفهوم انفجار اطلاعات را مطرح کرده است. می‌توان گفت مهم‌ترین مسئله عصر اطلاعات، چگونگی ساماندهی و بازیابی اطلاعات است. اهمیت اطلاعات در دنیای کنونی به اندازه‌ای است که پیش‌بینی می‌شود در آینده‌ای نه چندان دور، کشورهای سلطه‌گر، به جای تحریم‌های رایج کنونی، از تحریم اطلاعاتی علیه کشورهای ضعیف‌تر استفاده کنند.

سگرن (Seggern, 1995) توسعه و پیشرفت در در برابر انبوه اطلاعات مسئله شناخت نیازهای اطلاعاتی آگاهی از رفتارهای اطلاعاتی مطرح می‌شود ارائه خدمات مرجع مشروط بر دانستن رفتار اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی کاربران می‌داند و از نظر وی، مسئله حائز اهمیت، شناسایی نیازهای اطلاعاتی و ارائه خدمات جدید برای اشاعه الگوهای رفتار اطلاعاتی است. می‌توان گفت که نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی، دو زمینه تحقیقاتی بسیار مهم در مطالعات مربوط به استفاده‌کنندگان به شمار می‌آیند. این دو مفهوم، مکمل یکدیگر هستند و عوامل متعددی بر آنها تأثیر می‌گذارند.

البته یادآوری این نکته ضروری است که مفهوم نیاز اطلاعاتی، مفهوم شفافی نیست و همگان از آن برداشت یکسانی ندارند. درواقع، سه مفهوم نیاز

اطلاعاتی، استفاده از منابع اطلاعاتی، و رفتار اطلاع‌یابی، در اغلب تحقیقات انجام‌شده و مقالات موجود در متون تحقیق، به جای هم به کار رفته‌اند. لاین (Line, 1973) و طلاچی (1375) در این‌باره می‌گویند اکثر تحقیقات انجام‌شده در مورد نیازهای اطلاعاتی، درواقع به میزان استفاده از منابع اطلاعاتی پرداخته‌اند. شوهام (Shoham, 1998) معتقد است که در مورد نیازهای اطلاعاتی، سطوح مختلفی از آگاهی و شناخت وجود دارد که عبارت‌اند از نیاز واقعی به اطلاعات، توصیف هوشمندانه این نیاز و سرانجام بیان دقیق آن. از سوی دیگر، پتیگرو (Pettigrew, 1996) معتقد است نیاز اطلاعاتی افراد همیشه ثابت نیست و می‌تواند تحت تأثیر عوامل مداخله‌گری از قبیل سن، شغل، تحصیلات و موقعیت اجتماعی قرار بگیرد و برگس (Burgess, 1970) سه وظیفه عمده را برای کتابخانه‌ها برمی‌شمارد: به حداکثر رسانیدن میزان استفاده از کتابخانه، تأمین رضایت استفاده‌کننده، پی بردن به علل عدم استفاده از کتابخانه.

در هر صورت، وقتی صحبت از نیازهای اطلاعاتی دانشجویان به میان می‌آید، بی‌درنگ مفهوم کتابخانه دانشگاه به ذهن متبادر می‌شود؛ چرا که اولین و در دسترس‌ترین منبع تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان هر دانشگاه، ناگزیر باید کتابخانه دانشگاه باشد. کیفیت و کمیت خدمات مختلف ارائه‌شده از سوی کتابخانه دانشگاه در جهت تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان، در میزان استفاده آنها از کتابخانه یک عامل مهم به شمار می‌رود.

از سوی دیگر، کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور و کیفیت خدمات آنها، به عنوان اولین و بزرگ‌ترین متولی آموزش نیمه‌حضوری و از راه دور در کشور،

- تعیین اهداف جستجوی اطلاعات در بین دانشجویان؛
- بررسی مشکلات موجود در دستیابی به اطلاعات؛
- تعیین نحوه دستیابی دانشجویان به اطلاعات مورد نظر؛
- تعیین میزان رضایت دانشجویان از فرایندهای جاری کتابخانه دانشگاه خود.

روش پژوهش

جهت انجام این پژوهش که نوعی نگرش‌سنجی به شمار می‌رود، از شیوه تحقیق پیمایشی استفاده شده است. با کمک این روش، نگرش دانشجویان دانشگاه پیام نور منطقه ۵ کشور درباره نیازهای اطلاعاتی و نقش کتابخانه دانشگاه آنان در تأمین این نیازها مورد بررسی قرار گرفته است. در روش تحقیق پیمایشی، محقق، یک رویکرد قیاسی را دنبال می‌کند و آن‌گاه یک یا چند پرسش پژوهشی را طرح کرده، با اندازه‌گیری اطلاعات و تحلیل داده‌های به دست آمده به کار خود خاتمه می‌دهد. محقق، در روش تحقیق پیمایشی، با پاسخگویان بسیاری سروکار دارد که به سؤالات مشابهی پاسخ می‌دهند و متغیرها توسط محقق اندازه‌گیری شده، از میان آنها تفسیر خاصی درباره ویژگی‌ها و رفتارها بیرون کشیده می‌شود. دیانی (۱۳۶۹) در باب این روش می‌گوید با استفاده از روش تحقیق پیمایشی، می‌توان جنبه‌های مختلف بررسی رفتار اجتماعی افراد، از جمله نگرش آنها را ارزیابی نمود.

جامعه آماری تحقیق و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش از کلیه دانشجویان منطقه ۵ دانشگاه پیام نور تشکیل شده است. خلاصه

به دلیل برخورداری از شیوه آموزش دانشجومحور، از حساسیت بیشتری برخوردار است. به همین جهت، تحقیق حاضر به بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه پیام نور منطقه ۵ کشور و نقش کتابخانه‌های این دانشگاه در رفع این نیازها پرداخته است.

هدف کلی پژوهش

هدف اصلی این پژوهش، در درجه اول، یافتن نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های منطقه ۵ پیام نور است. بعد از نیل به این هدف، راه‌هایی که این دانشجویان از طریق آنها می‌کوشند نیازهای مذکور را مرتفع سازند بررسی می‌شود و دست آخر، به نگرش آنها نسبت به نقش کتابخانه دانشگاه خود در رفع نیازهای اطلاعاتی پرداخته می‌شود. از دیگر اهداف این پژوهش، بررسی تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر یافته‌های تحقیق است.

فرایندهای جاری کتابخانه در این تحقیق به سه دسته اصلی مجموعه‌سازی و منابع کتابخانه، تسهیلات و خدمات کتابخانه و کارکنان کتابخانه تقسیم شده است. سپس نظر دانشجویان درباره کیفیت هر یک از مقوله‌های فوق سنجیده شده است. دست آخر، تأثیر پاره‌ای متغیرهای دموگرافیک از قبیل جنسیت، مقطع تحصیلی و رشته، بر عقاید دانشجویان در هر مورد، بررسی شده است.

نتایج این بررسی می‌تواند کمبودها و کاستی‌های موجود در کتابخانه‌ها را روشن ساخته، به دست‌اندرکاران و مدیران کتابخانه‌ها در برنامه‌ریزی صحیح، تهیه مجموعه‌ای متناسب با نیاز کاربران کتابخانه، ارائه خدمات بهتر و رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت یاری رساند. اهداف تحقیق را می‌توان به ترتیب ذیل فهرست نمود:

منطقه ۵ به دست آمده است. ملاحظه می‌شود که جمع کل دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه پیام نور منطقه ۵ در سال تحصیلی ۱۳۸۲-۱۳۸۳ بالغ بر ۲۶۷۷۷ نفر بوده است.

اطلاعات مربوط به این دانشجویان در جدول شماره یک ملاحظه می‌شود. مشخصات مندرج در این جدول، مبتنی بر آخرین اطلاعاتی است که توسط محقق از مرکز آمار و اطلاعات دانشگاه پیام نور

جدول ۱: توزیع فراوانی دانشجویان مراکز مختلف منطقه ۵ دانشگاه پیام نور

مرکز	تعداد دانشجویان
آباده	۲۴۰۴
اوز	۱۲۸۵
استهبان	۱۳۷۷
برازجان	۷۹۱
بوشهر	۲۱۲۴
بوانات	۹۵۵
چهرم	۲۳۴۸
خرامه	۱۱۳۳
داراب	۱۵۹۰
دهدشت	۱۵۳
شیراز	۳۶۰۹
صفاشهر	۵۵۲
فیروزآباد	۱۸۲۶
فسا	۵۴۴
کازرون	۵۳۷
کنگان	۴۷
گچساران	۱۲۳۰
گناوه	۶۰۱
لامرد	
نورآباد	
جمع	

بزرگ را ۱۰٪ در نظر می‌گیرد، تعداد نمونه لازم برای انجام تحقیق، ۲۶۰۰ نفر در نظر گرفته شد. البته

در این تحقیق، مطابق با روش جاری آماری Rule of thumb که تعداد نمونه کافی برای جوامع آماری

۱. انگیزه اصلی دانشجویان نمونه تحقیق از جستجوی اطلاعات چیست؟
۲. منبع اصلی تهیه اطلاعات تخصصی دانشجویان نمونه تحقیق چیست؟
۳. دانشجویان نمونه تحقیق در هفته چند بار به کتابخانه مراجعه می کنند؟
۴. منابع رسمی تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان نمونه تحقیق کدام است؟
۵. اصلی ترین شکل استفاده از منابع اطلاعاتی از سوی دانشجویان نمونه تحقیق کدام است؟
۶. اصلی ترین شکل استفاده از منابع رایانه ای از سوی دانشجویان نمونه تحقیق کدام است؟
۷. اصلی ترین نوع دیسک نوری مورد استفاده از سوی دانشجویان نمونه تحقیق کدام است؟
۸. دانشجویان نمونه تحقیق از چه زبانی جهت کسب منابع اطلاعاتی خویش بیشتر استفاده می کنند؟
۹. اصلی ترین منبع غیررسمی کسب اطلاعات دانشجویان نمونه تحقیق کدام است؟
۱۰. نحوه اصلی دستیابی دانشجویان نمونه تحقیق به منابع اطلاعاتی کدام است؟
۱۱. نگرش دانشجویان دانشگاه های پیام نور منطقه ۵ نسبت به مجموعه سازی و منابع کتابخانه دانشگاه خود چگونه است؟
۱۲. نگرش دانشجویان دانشگاه های پیام نور منطقه ۵ نسبت به تسهیلات و خدمات کتابخانه دانشگاه خود چگونه است؟
۱۳. نگرش دانشجویان دانشگاه های پیام نور منطقه ۵ نسبت به کارکنان کتابخانه دانشگاه خود چگونه است؟
۱۴. نگرش کلی دانشجویان دانشگاه های پیام نور منطقه ۵ نسبت به کتابخانه دانشگاه خود چگونه است؟

یادآوری این نکته ضروری است که تعدادی از دانشگاه های نام برده شده در جدول ۱ فاقد کتابخانه بودند و به ناچار افراد نمونه از دانشگاه های دارای کتابخانه، یعنی آباء، بوشهر، جهرم، داراب و شیراز، به صورت تصادفی انتخاب شدند.

روش و ابزار گردآوری اطلاعات

ابزار جمع آوری اطلاعات در این تحقیق، نظرخواهی از طریق پرسش نامه بود. این نظرخواهی به وسیله پرسش نامه محقق ساخته انجام شد که مشتمل بر سه قسمت اصلی بود. بخش اول پرسش نامه شامل اطلاعات جمعیت - شناختی و بخش بعدی نیز شامل اطلاعاتی درباره نیازهای اطلاعاتی و منابع کسب اطلاعات دانشجویان نمونه تحقیق بود. بخش اصلی پرسش نامه سؤالاتی درباره نگرش دانشجویان دانشگاه های منطقه ۵ پیام نور در خصوص مؤلفه های مختلف در مورد فرایندهای جاری کتابخانه دانشگاه - که به سه مقوله اصلی تقسیم می شد- بود. این سه مقوله عبارت اند از مجموعه سازی و منابع کتابخانه، خدمات و تسهیلات کتابخانه و کارکنان کتابخانه. در نهایت، کلیه این مؤلفه ها بر روی هم، نگرش کلی دانشجویان را نسبت به کتابخانه دانشگاه خود تشکیل می داد. جهت تعیین روایی ابزار، از شیوه روایی صوری^۱ و برای تعیین پایایی آن از روش بازآزمایی^۲ استفاده شد. در هر دو مورد، نتایج به دست آمده حاکی از تأیید روایی و پایایی (۰/۸۰) پرسش نامه بود.

پرسش های پژوهشی

همان گونه که گفته شد تحقیق حاضر در پی یافتن نیازهای اطلاعاتی دانشجویان منطقه ۵ پیام نور - که یک دانشگاه به شیوه نیمه حضوری است - سؤالات پژوهشی ذیل را مطرح نمود و در پی یافتن پاسخ آن سؤالات به پژوهش پرداخت:

1. Face validity
2. Test-retest

درصدی، میانگین، میانه، نما، انحراف استاندارد، واریانس، دامنه و کمترین و بیشترین امتیاز ممکن و موجود استفاده شده است. جهت پاسخ به سؤالات بعدی تحقیق از روش‌های آمار استنباطی استفاده شده است. سؤال چهاردهم تحقیق با استفاده از روش آزمون t گروه‌های مستقل پاسخ داده شده است. سؤال پانزدهم تحقیق به روش تحلیل واریانس یک‌طرفه پاسخ داده شده است. سؤال شانزدهم تحقیق نیز با استفاده از روش آزمون t گروه‌های مستقل پاسخ داده شده است. سؤال هفدهم تحقیق به روش اندازه‌گیری‌های مکرر و آزمون t گروه‌های وابسته پاسخ داده شده است.

ویژگی‌های آماری افراد نمونه تحقیق

افراد نمونه این تحقیق شامل دانشجویان شاغل به تحصیل در دانشگاه‌های دانشگاه پیام نور منطقه ۵ (استان‌های فارس، بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد) بود که واحد دانشگاهی آنها دارای کتابخانه است. اطلاعات آماری که در مورد این افراد به دست آمده است به صورت جدول ارائه می‌گردد.

جدول ۲: توزیع فراوانی جنسیت دانشجویان

جنسیت	فراوانی	درصد فراوانی
زن	۹۸۰	۷۱/۵
مرد	۳۴۰	۲۴/۸
اظهار نشده	۵۰	۳/۶
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

رشته‌های مختلف دانشگاهی نشان می‌دهد و جدول ۴ در مورد فراوانی دانشجویان دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد است.

۱۵. آیا میان نگرش دانشجویان زن و مرد، در خصوص مؤلفه‌های چهارگانه تحقیق، تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
 ۱۶. آیا میان نگرش دانشجویان رشته‌های مختلف در خصوص مؤلفه‌های چهارگانه تحقیق تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
 ۱۷. آیا میان نگرش دانشجویان مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در خصوص متغیرهای چهارگانه تحقیق تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
 ۱۸. از دید دانشجویان آزمودنی تحقیق کدام یک از سه مؤلفه اصلی تحقیق، یعنی مجموعه‌سازی و منابع، تسهیلات و خدمات و کارکنان کتابخانه رضایت بخش‌تر هستند؟

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی، با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS^۳ انجام شده است. به این ترتیب که جهت پاسخ به سؤالات اول تا سیزدهم، تحقیق از روش‌های آمار توصیفی، نظیر اعلام فراوانی، فراوانی

ملاحظه می‌شود که از میان ۱۳۷۰ نفر افراد نمونه تحقیق، بیش از ۷۰٪ را زنان تشکیل می‌دهد. علت این مسئله فزونی گرفتن تعداد زنان دانشجو بر مردان در کل جامعه آماری است.

جدول بعدی، توزیع فراوانی پاسخگویان را در

3. Statistical Package of Social Sciences

جدول ۳: توزیع فراوانی رشته تحصیلی دانشجویان

درصد فراوانی	فراوانی	رشته تحصیلی
۸/۸	۱۲۰	مدیریت
۱۷/۵	۲۴۰	علوم تربیتی
۱/۵	۲۰	مدیریت بازرگانی
۷/۳	۱۰۰	علوم اجتماعی
۳/۳	۴۵	زیست‌شناسی
۸	۱۱۰	حسابداری
۳/۶	۵۰	ادبیات
۵/۵	۷۵	ریاضی
۵/۵	۷۵	فیزیک
۵/۵	۷۵	شیمی
۱/۵	۲۰	زمین‌شناسی
۵/۵	۷۵	روانشناسی
۲/۶	۳۵	آمار
۲/۹	۴۰	جغرافیا
۳/۶	۵۰	سایر رشته‌ها
۱۷/۵	۲۴۰	اظهارنشده
۱۰۰	۱۳۷۰	کل

جدول ۴: توزیع فراوانی مقطع تحصیلی دانشجویان

درصد فراوانی	فراوانی	مقطع
۹۳/۱	۱۲۷۵	کارشناسی
۰/۷	۱۰	کارشناسی ارشد
۶/۲	۸۵	اظهارنشده
۱۰۰	۱۳۷۰	کل

یافته‌های تحقیق

اهداف تحقیق عبارت‌اند از:

- بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان منطقه ۵ پیام نور و نقش کتابخانه‌های دانشگاهی در رفع این نیازها؛
- تعیین میزان رضایت دانشجویان نمونه تحقیق از فرایندهای جاری کتابخانه دانشگاه خود که به سه مقوله اصلی مجموعه‌سازی و منابع کتابخانه، تسهیلات و خدمات کتابخانه و کارکنان کتابخانه تقسیم شده است.
- بررسی تأثیر متغیرهای جمعیت‌شناختی بر نتایج تحقیق.
- سؤال اول تحقیق، هدف دانشجویان از جستجوی اطلاعات را می‌سنجید. جدول ۵ در پاسخ به این سؤال تنظیم شده است.

ملاحظه می‌شود که توزیع فراوانی دانشجویان در رشته‌های مختلف دانشگاه پیام نور منطقه ۵ به جز در یک مورد رشته علوم تربیتی، در سایر موارد از توزیع کم و بیش یکنواختی برخوردار است، ولی در مورد مقطع تحصیلی دانشجویان، وضعیت فرق می‌کند و تنها ۰/۷٪ از کل نمونه تحقیق را دانشجویان کارشناسی ارشد تشکیل می‌دهند و بقیه در مقطع کارشناسی تحصیل می‌کنند. علت این امر می‌تواند نوپا بودن نسبی مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه پیام نور و یا عدم تمایل دانشجویان این مقطع به همکاری با تحقیق باشد.

جدول ۵: اطلاعات توصیفی انگیزه آزمودنی‌ها از جستجوی اطلاعات

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
افزایش معلومات عمومی	۳۹۵	۲۸/۸
انجام پروژه‌های درسی	۲۰۰	۱۴/۶
روزآمد کردن اطلاعات تخصصی	۴۰	۲/۹
همه موارد	۴۹۵	۳۶/۱
اظهار نشده	۲۴۰	۱۷/۵
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

تهیه اطلاعات تخصصی دانشجویان را می‌سنجیده تنظیم شده است.

ملاحظه می‌شود که گزینه همه موارد بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است. جدول بعدی در پاسخ به سؤال دوم تحقیق که منبع اصلی

جدول ۶: اطلاعات توصیفی منبع تهیه اطلاعات تخصصی آزمودنی‌ها

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
کتابخانه دانشگاه	۵۶۵	۴۱/۲
کتابخانه شخصی	۱۵۰	۱۰/۹
کتابخانه مرکزی پیام‌نور	۱۸۵	۱۳/۵
سایر کتابخانه‌ها	۲۰۰	۱۴/۶
اظهار نشده	۳۰۰	۱۹/۷
کل		

منبع تهیه اطلاعات تخصصی خود ذکر کرده‌اند. در

بیش از ۴۰٪ دانشجویان، کتابخانه دانشگاه را اولین

جدول ۷ به سؤال سوم تحقیق که در مورد میزان مراجعه دانشجویان به کتابخانه بوده است پاسخ داده شده.

جدول ۷: اطلاعات توصیفی میزان مراجعه آزمودنی‌ها به کتابخانه در هفته

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
یک تا دو بار	۸۵۵	۶۲/۴
سه تا چهار بار	۳۳۰	۲۴/۱
پنج تا شش بار	۴۰	۲/۹
بیش از شش بار	۳۵	۲/۶
اظهار نشده	۱۱۰	۸
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

ملاحظه می‌شود که حدود یک سوم کل دانشجویان، تنها یک تا دو بار در هفته به کتابخانه مراجعه می‌کنند. در جدول ۸ اطلاعات مربوط به منابع رسمی تأمین نیازهای اطلاعاتی دانشجویان که موضوع سؤال چهارم تحقیق است ارائه گردیده است.

جدول ۸: اطلاعات توصیفی منابع رسمی تأمین نیاز اطلاعاتی آزمودنی‌ها

پاسخها	فراوانی	درصد فراوانی
کتاب	۱۰۰۵	۷۳/۴
نشریات ادواری	۸۰	۵/۸
چکیده‌نامه	۳۰	۲/۲
سایر موارد	۵۰	۳/۶
اظهار نشده	۲۰۵	۱۵
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

در اینجا نیز ملاحظه می‌شود که حدود سه چهارم دانشجویان کتاب را اولین منبع جستجوی اطلاعاتی خود ذکر کرده‌اند. جدول ۹ در پاسخ به سؤال پنجم تحقیق، آشکال استفاده از منابع اطلاعاتی را توسط دانشجویان مورد بررسی قرار داده است.

جدول ۹: اطلاعات توصیفی اشکال استفاده از منابع از سوی آزمودنی‌ها

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
منابع چاپی	۷۴۰	۵۴
منابع رایانه‌ای	۷۵	۵/۵
میکروفورم	۱۰	۰/۷
هر سه	۱۸۰	۱۳/۱
اظهارنشده	۳۶۵	۲۶/۶
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

ملاحظه می‌شود که منابع چاپی بیش از نیمی از انتخاب‌ها را در بر می‌گیرد. جدول شماره ۱۰ و سؤال ششم تحقیق اصلی‌ترین اشکال رایانه‌ای مورد استفاده دانشجویان را سنجیده است.

جدول ۱۰: اطلاعات توصیفی اشکال منابع کامپیوتری مورد استفاده آزمودنی‌ها

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
دیسک نوری	۱۷۵	۱۲/۸
اینترنت	۴۸۵	۳۵/۴
هر دو	۲۳۵	۱۷/۲
سایر موارد	۲۰	۱/۵
اظهار نشده	۴۵۵	۳۳/۲
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

در جدول ۱۰ دیده می‌شود که اینترنت بیشترین مورد استفاده را در میان منابع رایانه‌ای دارد، البته تقریباً به همان تعداد، دانشجویان به این سؤال پاسخ نداده‌اند که می‌تواند نشان از عدم استفاده از منابع الکترونیک، به‌طور کلی باشد. جدول ۱۱ در پاسخ به سؤال هفتم تحقیق به انواع دیسک نوری که مورد استفاده دانشجویان بوده پرداخته است.

جدول ۱۱: اطلاعات توصیفی انواع دیسک نوری مورد استفاده آزمودنی‌ها

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
اطلاعات کتاب‌شناختی	۱۱۵	۸/۴
چکیده	۱۲۵	۹/۱
متن کامل	۲۳۰	۱۶/۸
هر سه	۱۴۵	۱۰/۶
اظهارنشده	۷۵۵	۵۵/۱
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

نکته قابل توجه در پاسخ به این سؤال این است که بیش از نیمی از پاسخگویان، به این سؤال جواب نداده‌اند که می‌تواند بیانگر عدم استفاده از دیسک نوری باشد. از سوی دیگر، در میان کسانی که پاسخ

داده‌اند، متن کامل بیشترین فراوانی را داشته است. می‌دهد، دربارهٔ زبان مورد استفادهٔ دانشجویان است. جدول بعدی که پاسخ به سؤال هشتم تحقیق را نشان

جدول ۱۲: اطلاعات توصیفی زبان مورد استفادهٔ دانشجویان

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
انگلیسی	۹۵	۶/۹
فارسی	۱۱۰۰	۸۰/۳
عربی	۱۰	۰/۷
اظهارنشده	۱۵۵	۱۲
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

ملاحظه می‌شود که زبان فارسی با فاصلهٔ بسیار زیادی بیشترین مورد استفاده را دارد و تنها کمتر از ۷٪ دانشجویان از زبان انگلیسی استفاده می‌کنند. جدول ۱۳ و سؤال نهم تحقیق دربارهٔ اصلی‌ترین منابع غیررسمی کسب اطلاعات از سوی دانشجویان تنظیم شده است.

جدول ۱۳: اطلاعات توصیفی منابع غیررسمی کسب اطلاعات آزمودنی‌ها

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
سایر دانشجویان	۶۶۰	۴۸/۲
حضور در گردهمائی‌های علمی	۱۴۵	۱۰/۶
ارتباط با پژوهشگران داخلی	۹۵	۶/۹
سایر موارد	۱۱۰	۸
اظهارنشده	۳۶۰	۲۶/۳
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

در جدول ۱۳ دیده می‌شود که حدود نیمی از دانشجویان، اولین منبع کسب اطلاعات غیررسمی خود را سایر دانشجویان اعلام کرده‌اند. در جدول ۱۴ که در ارتباط با پاسخ به سؤال دهم تنظیم شده است، نحوهٔ دستیابی آزمودنی‌ها به منابع اطلاعاتی مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۱۴: اطلاعات توصیفی نحوهٔ دستیابی آزمودنیها به منابع اطلاعاتی

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
منابع چاپی	۵۳۰	۳۸/۷
منابع رایانه‌ای	۱۶۰	۱۱/۷
هر دو	۵۵۵	۴۰/۵
اظهارنشده	۱۲۵	۹/۱
کل	۱۳۷۰	۱۰۰

یک مقوله داده، محاسبه شده‌است. نمره‌گذاری امتیازات به این صورت است که امتیاز خیلی خوب، نمره ۵؛ خوب نمره ۴؛ متوسط نمره ۳؛ ضعیف، نمره ۲ و خیلی ضعیف، نمره ۱ به خودگرفته است. با استفاده از دستور Compute در نرم‌افزار آماری، مجموع امتیازات داده‌شده به هر مقوله محاسبه شده و جهت مقایسه، میانگین وزنی آن معین گردیده‌است، لذا در تفسیر جداول توصیفی ذیل که در پاسخ به تعدادی از سؤالات تحقیق تنظیم شده است، باید نمره‌گذاری فوق را در نظر گرفت. بنابراین هر جا امتیاز داده شده از سوی آزمودنی‌ها به یک مقوله، بیشتر از ۳ باشد، به معنای نیل به سمت رضایت و اگر کمتر از ۳ باشد به معنای نیل به سمت نارضایتی است. امتیاز ۵ به معنای رضایت کامل و امتیاز ۱ به معنای عدم رضایت کامل است. نخست به سؤالات اول تا دهم تحقیق که شامل اطلاعات توصیفی است پاسخ داده می‌شود. در اینجا جهت سهولت مطالعه، امتیازاتی که دانشجویان به هر مقوله و به مجموع مقوله‌ها داده‌اند، در جدول ۱۵ ارائه می‌شود:

ملاحظه می‌شود که بیش از ۴۰٪ پاسخگویان از هر دو نوع منابع چاپی و رایانه‌ای بیشترین استفاده را می‌کنند و بعد از آنها، به فاصله کوتاهی، بیش از ۳۸٪ آزمودنی‌ها از منابع چاپی بیشترین استفاده را می‌نمایند. سؤالات بعدی، یعنی سؤالات یازدهم، دوازدهم، سیزدهم و چهاردهم تحقیق، سؤالات نگرش‌سنجی هستند و نظر دانشجویان را درباره مقوله‌های مختلف کتابخانه دانشگاه خود بررسی کرده است. پیش از ارائه یافته‌های تحقیق در این قسمت باید یادآوری نمود که ابزار این تحقیق در بخش نگرش‌سنجی بر مبنای طیف ۵ گزینه‌ای لایکرت طراحی شده است. گفته شد که متغیر رضایت دانشجویان از فرایندهای کتابخانه به سه مقوله اصلی مجموعه‌سازی و منابع کتابخانه، تسهیلات و خدمات کتابخانه و کارکنان کتابخانه تقسیم شده است. هر یک از این مقوله‌ها در ابزار تحقیق با تعدادی سؤال که در فصل سوم شرح داده شد سنجیده شده است. برای اعلام میزان رضایت دانشجویان از هر کدام از این سه مقوله نخست امتیاز کلی هر مقوله بوسیله جمع زدن امتیازی که هر آزمودنی به تک‌تک سؤالات تشکیل دهنده

جدول ۱۵: میانگین و انحراف استاندارد نگرش دانشجویان دانشگاه‌های منطقه ۵ پیام نور در مورد مقوله‌های مختلف کتابخانه دانشگاه خود

مقوله	میانگین نگرش دانشجویان	انحراف استاندارد
مجموعه سازی و منابع کتابخانه	۲/۸	۰/۵۵
تسهیلات و خدمات کتابخانه	۲/۵۶	۰/۶۲
پرسنل کتابخانه	۲/۹۵	۰/۶
نگرش کلی دانشجویان در مورد کتابخانه	۲/۷۷	۰/۴۸

و در مجموع، به میانگین ۳ یعنی متوسط نمی‌رسد و در کلیه موارد حاکی از عدم رضایت نسبی آنها است.

ملاحظه می‌شود که نگرش دانشجویان دانشگاه‌های پیام‌نور منطقه ۵ کشور در هیچ‌یک از موارد سه‌گانه

سؤال پانزدهم تحقیق به دنبال یافتن تفاوت میان نگرش دانشجویان زن و مرد در مقوله‌های سه‌گانه و در نگرش کلی آنان است. برای سهولت مطالعه، کل نتایج در جدول ۱۶ ارائه می‌شود.

جدول ۱۶: بررسی تفاوت میان نگرش دانشجویان زن و مرد در مورد کتابخانه دانشگاه

P	df	t	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	جنسیت	مقوله
NS	۱۳۱۸	۱/۷	۰/۶	۲/۷۵	۳۴۰	مرد	مجموعه‌سازی
			۰/۵	۲/۸۱	۹۸۰	زن	
NS	۱۳۱۸	۰/۲	۰/۷	۲/۵۶	۳۴۰	مرد	تسهیلات و خدمات
			۰/۶	۲/۵۵	۹۸۰	زن	
NS	۱۳۱۸	۱	۰/۶	۲/۹۴	۳۴۰	مرد	کارکنان
			۰/۶	۲/۹۷	۹۸۰	زن	
NS	۱۳۱۸	۰/۲	۰/۵	۲/۷۶	۳۴۰	مرد	نگرش کلی
			۰/۵	۲/۷۷	۹۸۰	زن	

دانشجویان رشته‌های مختلف در خصوص مؤلفه‌های مختلف است که به علت زیاد بودن تعداد رشته‌ها از یک سو، و طولانی بودن جدول تحلیل واریانس یک‌طرفه از سوی دیگر، یافته‌های مربوط به این سؤال خلاصه شده، در جدول ۱۷ به نظر می‌رسد.

ملاحظه می‌شود که در هیچ موردی بین نگرش زنان و مردان دانشجو تفاوت معنی‌دار وجود ندارد و کلاً می‌توان گفت جنسیت تأثیری بر یافته‌های تحقیق نداشته است.

سؤال شانزدهم تحقیق در مورد مقایسه نگرش

جدول ۱۷: بررسی تفاوت میان نگرش دانشجویان رشته‌های مختلف در مورد کتابخانه دانشگاه

P	dfTotal	F	تعداد رشته‌ها	مقوله
۰/۰۰۰۱	۱۱۲۹	۱۱/۸	۱۵	مجموعه‌سازی
۰/۰۰۰۱	۱۱۲۹	۱۲/۱۶	۱۵	تسهیلات و خدمات
۰/۰۰۰۱	۱۱۲۹	۱۰/۹	۱۵	پرسنل
۰/۰۰۰۱	۱۱۲۹	۱۰/۴۲	۱۵	نگرش کلی

میانگینی که نشان‌دهنده رضایت نسبی دانشجویان باشد مشاهده نشد.

در سؤال هفدهم تحقیق، تفاوت میان نگرش دانشجویان دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد مورد بررسی قرار گرفته است که باز هم نتایج به صورت یک‌جا در جدول ۱۸ ملاحظه می‌شود.

ذکر این نکته ضروری است که علی‌رغم وجود تفاوت میان نگرش دانشجویان رشته‌های مختلف در خصوص مقوله‌های سه‌گانه کیفیت کتابخانه و نگرش کلی، این یافته تأثیر چندانی در نتایج تحقیق ندارد؛ چون در هر حال کلیه میانگین‌ها در حد زیر متوسط گزارش شده است و در هیچ‌یک از رشته‌ها

جدول ۱۸: بررسی تفاوت میان نگرش دانشجویان مقاطع مختلف در مورد کتابخانه دانشگاه

مقوله	مقطع	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	P
مجموعه‌سازی	کارشناسی	۱۲۷۵	۲/۸	۰/۶	۱۱	۱۲۸۳	۰/۰۰۰۱
	کارشناسی ارشد	۱۰	۳	۰/۰۵			
تسهیلات و خدمات	کارشناسی	۱۲۷۵	۲/۶	۰/۶	۳/۶	۱۲۸۳	۰/۰۰۰۵
	کارشناسی ارشد	۱۰	۲/۲	۰/۳			
کارکنان	کارشناسی	۱۲۷۵	۲/۹	۰/۶	۰/۲	۱۲۸۳	NS
	کارشناسی ارشد	۱۰	۳	۰/۷			
نگرش کلی	کارشناسی	۱۲۷۵	۲/۷۷	۰/۴۸	۰/۲	۱۲۸۳	NS
	کارشناسی ارشد	۱۰	۲/۷۷	۰/۱۸			

در کل از کدام‌یک از سه مولفه اصلی فرایندهای کتابخانه رضایت بیشتری دارند. برای پاسخ به این سؤال نخست تحلیل واریانس به شیوه اندازه‌گیری‌های مکرر انجام شد که در نتیجه وجود تفاوت کلی در میان مقوله‌ها در سطح یک ده‌هزارم معنادار گزارش شد. سپس سه مقوله به صورت جفت جفت باهم مقایسه شد تا پاسخ دقیق و نهایی به دست آید. نتایج در جدول ۱۹ ملاحظه می‌شود.

ملاحظه می‌شود که در دو مقوله مجموعه‌سازی و تسهیلات و خدمات کتابخانه، بین نگرش دو گروه، تفاوت معنی‌داری گزارش شده است. البته در نگرش کلی چنین تفاوتی مشاهده نمی‌شود و در همان دو مورد تفاوت، باز هم میانگین‌های گزارش شده حداکثر در حد متوسط، یعنی ۳ می‌باشد که نشانی از رضایت دربر ندارد. سرانجام آخرین سؤال تحقیق این است که دانشجویان

جدول ۱۹: بررسی تفاوت میان نگرش دانشجویان در مورد مقوله‌های مختلف کتابخانه دانشگاه محل تحصیل

مقوله‌ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	P
مجموعه‌سازی	۱۳۷۰	۲/۸	۰/۵	۱۵/۹	۱۳۶۹	۰/۰۰۰۱
تسهیلات	۱۳۷۰	۲/۶	۰/۶			
مجموعه‌سازی	۱۳۷۰	۲/۸	۰/۵	۹/۹	۱۳۶۹	۰/۰۰۰۱
کارکنان	۱۳۷۰	۲/۹	۰/۶			
تسهیلات	۱۳۷۰	۲/۶	۰/۶	۲۱/۱	۱۳۶۹	۰/۰۰۰۱
نگرش کلی	۱۳۷۰	۲/۹	۰/۶			

بیشتر در جستجوی اطلاعات، هم‌زمان به‌دنبال افزایش معلومات عمومی، انجام پروژه‌های درسی و روزآمدسازی اطلاعات تخصصی خود هستند و مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات آنان کتابخانه دانشگاه است. با وجود این، دانشجویان اذعان داشتند که در هفته بیش از یک یا دو بار به کتابخانه مراجعه نمی‌کنند. اغلب دانشجویان، منابع چاپی، به‌ویژه کتاب را ترجیح می‌دادند و از میان منابع الکترونیک، اینترنت را انتخاب نمودند. البته درعین حال، میزان استفاده از اینترنت در میان دانشجویان بسیار کم گزارش شده است. اکثریت قریب به اتفاق دانشجویان به زبانی غیر از فارسی تسلط ندارند و به همین زبان اطلاع‌یابی می‌کنند.

دانشجویان از مجموعه‌سازی و منابع کتابخانه رضایتی کمتر از متوسط دارند و می‌توان گفت نسبتاً ناراضی هستند. از خدمات و تسهیلات کتابخانه نیز نسبتاً ناراضی هستند و میزان رضایت آنان از کارکنان کتابخانه نیز اندکی کمتر از متوسط است. بالطبع نگرش کلی دانشجویان دانشگاه‌های منطقه ۵ پیام‌نور از کتابخانه دانشگاه خود نیز کمتر از متوسط و نسبتاً منفی است.

بدین ترتیب مشخص می‌شود که دانشجویان، بیشترین میزان رضایت را از کارکنان کتابخانه دارند و در درجه دوم از منابع کتابخانه راضی هستند و کمترین میزان رضایت را از تسهیلات و خدمات کتابخانه اظهار داشته‌اند. البته باز هم تصریح می‌شود که در هر سه مورد، میزان رضایت دانشجویان زیر متوسط است. یعنی از هیچ‌یک از سه مقوله رضایت چندانی ندارند.

نتیجه‌گیری

در این تحقیق نیازهای اطلاعاتی دانشجویان دانشگاه‌های منطقه ۵ پیام‌نور کشور - که یک دانشگاه فراگیر به شیوه نیمه حضوری است - مورد بررسی قرار گرفت. همچنین راه‌هایی که این دانشجویان جهت رفع نیازهای اطلاعاتی خود برمی‌گزینند به همراه نگرش آنان نسبت به سه مقوله مجموعه‌سازی و منابع، تسهیلات و خدمات و کارکنان کتابخانه، و سرانجام از مجموع این سه مقوله، نگرش کلی آنان نسبت به کتابخانه دانشگاه، مورد مطالعه قرار گرفت.

نتایج حاصل از یافته‌های پژوهشی نشان داد که دانشجویان دانشگاه‌های منطقه ۵ پیام‌نور کشور

مجموعه‌سازی و منابع کتابخانه، تسهیلات و خدمات کتابخانه و کارکنان کتابخانه، و سرانجام کلیه فرایندهای جاری کتابخانه باشد. مهم‌ترین توصیه‌ای که از نتایج این تحقیق می‌توان به مسئولان دانشگاه پیام نور ارائه داد، لزوم توسعه، بهبود و پیشرفت فرایندهای مختلف کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور است. افزایش منابع و بهبود مجموعه‌سازی کتابخانه، روزآمدسازی منابع، تهیه نشریات ادواری روز، تهیه آخرین تحولات و اخبار علمی مربوط به رشته‌های مختلف، بهبود خدمات کتابخانه، از جمله خدمات الکترونیک، خدمات امانت بین کتابخانه‌ای، تهیه نسخ متعدد از کتاب‌های پرمقتاضی، استفاده از کتابداران متخصص، به‌ویژه در امر اطلاع‌رسانی الکترونیک، انتخاب کتابدارانی که علاوه بر تسلط حرفه‌ای دارای روابط عمومی قوی هم هستند، از جمله مواردی است که می‌توان از پاسخ‌های دانشجویان به پرسش‌نامه ابزار تحقیق استخراج نمود.

در میان یافته‌های تحقیق مشاهده شد که دانشجویان ضعف آشکاری در زمینه زبان خارجی دارند. امروزه در عصر انفجار اطلاعات، ندانستن زبان انگلیسی و عدم توانایی کار با رایانه و اینترنت، از سوی سازمان ملل متحد، به‌عنوان شاخص‌های بی‌سوادی برگزیده شده است. اگر این شاخص‌ها به داخل کشور تعمیم داده شود، مسلماً تعداد زیادی از افراد دارای مدرک دکترای تخصصی به صف بی‌سوادان خواهند پیوست! مسلم است که سیاست‌گذاری در این زمینه کاری بنیادی و کلان به شمار می‌رود و باید از سطوح اولیه آموزش عمومی آغاز شود. ولی این مطلب به معنای رفع مسئولیت از مسئولان نظام آموزش عالی نیست. بجاست در کلیه دانشگاه‌ها به‌طور عام، و در دانشگاه پیام نور به‌طور خاص (به‌دلیل نوع آموزش آن که بیشتر دانشجو محور است) آموزش زبان انگلیسی تا حد تسلط

ملاحظه شد که جنسیت دانشجویان هیچ تغییری در نگرش آنان ایجاد نمی‌کند و دانشجویان زن و مرد تقریباً به یک میزان از مقوله‌های مختلف اظهار نارضایتی نسبی کردند.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که نگرش دانشجویان بعضی از رشته‌ها نسبت به مقوله‌های چهارگانه تحقیق با یکدیگر تفاوت معنی‌دار دارد ولی نهایتاً نگرش همه آنها نسبتاً منفی است.

دانشجویان کارشناسی ارشد از مجموعه‌سازی و منابع کتابخانه نارضایتی نبودند ولی دانشجویان کارشناسی از تسهیلات و خدمات کتابخانه نارضایتی نبودند. در مورد دو مقوله دیگر، یعنی کارکنان کتابخانه و نگرش کلی نسبت به کتابخانه، تفاوت معنی‌داری بین نگرش دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد ملاحظه نشد.

در مجموع، اولویت میزان رضایت از مقوله‌های سه‌گانه تحقیق از دید کلیه دانشجویان نمونه تحقیق عبارت است از: ۱. کارکنان کتابخانه؛ ۲. منابع و مجموعه‌سازی کتابخانه؛ ۳. خدمات و تسهیلات کتابخانه. اما بار دیگر یادآوری می‌شود که کلیه میانگین‌ها رو به سمت منفی و نارضایتی دارد.

نتایج این پژوهش نشان داد که علی‌رغم شیوه آموزش از راه دور نیمه حضوری که در دانشگاه پیام نور اعمال می‌شود و به‌ناچار باید بخش عمده فعالیت‌های آموزشی دانشجویان را فعالیت‌های اطلاع‌یابی آنان تشکیل دهد، این الزام در میان آزمودنی‌های تحقیق مشاهده نمی‌شود و میزان مراجعه آنان به کتابخانه و استفاده از منابع بسیار اندک است. علت این مسئله را می‌توان در نگرش آنان نسبت به کتابخانه جستجو کرد و این دو نتیجه با هم مرتبط دانست. به این صورت که شاید علت اصلی عدم مراجعه کافی دانشجویان به کتابخانه دانشگاه، ریشه در عدم رضایت نسبی آنان از

نیازها در کتابخانه دانشگاه مربوطه؛

۸. انجام پژوهشی درخصوص لزوم گذاردن چند واحد درسی با عنوان آشنایی با کتابخانه و آموزش استفاده از کتابخانه به تمامی دانشجویان در تمامی رشته‌ها.

منابع

دیانی، محمد حسین (۱۳۷۵)، «روش‌های کسب و اشاعه اطلاعات علمی کشاورزی»، نشریه اطلاع‌رسانی، دوره چهارم، شماره یک، ص ۴۵-۳۳؛

طلاچی، هما (۱۳۷۵)، «بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان حوزه علوم پزشکی در ایران و جهان»، فصل‌نامه کتاب، شماره زمستان؛

Burges, L. (1970), "Motivation: Kyoto Non-use of Academic Library", In Proceedings of New York Association Conference;

Line, N. (1973), "information and uses", Annual Review of Information Science and Technology, Washington: American Society for Information Science, Vol. 7:5-37;

Pettigrew, E. (1996), "Modeling the information seeking of professional: A general model derived from research on Engineers, Healthcare professional and Lawyers", *Library Quarterly*. 66(2):161-193;

Seggern, Marilyn Von. (1995), "Science, Information and Reference Services", *Reference Librarian* (49-50): 95-104;

Shoham, S. (1998), "Scholarly Communication: A study of Israeli Academic Researchers", *Journal of librarianship and information science*, 30(2): 113-121. ■

بر متون تخصصی و آموزش کار با رایانه و استفاده از اینترنت به‌طور جدی و نه فقط به‌صورت تشریفاتی، در سرلوحه کار سرفصل‌های آموزشی قرار بگیرد و پس از آن، امکان استفاده از رایانه و اینترنت، برای تمامی دانشجویان، خواه به‌صورت شخصی و خواه به‌صورت استفاده از مراکز رایانه و مراکز اینترنت وسیع دانشگاهی فراهم شود. مسلماً این کار تأثیر شگرفی بر میزان کیفیت آموزش در دانشگاه‌ها و افزایش سطح علمی دانشجویان خواهد داشت.

پیشنهاد‌های کاربردی

۱. برنامه‌ریزی بلندمدت و کارشناسانه توسط مسئولان دانشگاه پیام نور جهت توسعه فرهنگ استفاده از کتابخانه در میان دانشجویان دانشگاه؛

۲. توسعه امکانات کتابخانه‌های پیام نور، از جهات مختلف، از جمله مجموعه‌سازی و منابع و خدمات و تسهیلات کتابخانه؛

۳. گسترش کمی و کیفی آموزش زبان انگلیسی و کار با رایانه و اینترنت تا حد تسلط در میان دانشجویان دانشگاه پیام نور؛

۴. استفاده از کتابداران تحصیل‌کرده، متخصص و حرفه‌ای در کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور که دارای مهارت‌های لازم در زمینه برقراری روابط انسانی نیز باشند؛

۵. تشویق دانشجویان به طرق مقتضی، به شرکت در مجامع علمی و گردهمایی‌های تخصصی رشته خود و استفاده از نشریات ادواری؛

۶. توسعه امکانات اطلاع‌یابی الکترونیک در مراکز دانشگاه پیام نور؛

۷. سنجش نیازهای اطلاعاتی دانشجویان هر دانشگاه توسط مسئولان همان دانشگاه و سعی در برآوردن این